

Lög

um

áveitu á Flóann.

Nr. 68.

14. nóvbr.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Danmerkur konungur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og Vjer staðfest þau með samþykki Voru:

1. gr.

Landsstjórninni heimilast að láta veita vatni úr Hvítá í Árnessýslu, nálægt Brúnastöðum, á Flóann, og nái sú áveita til þeirra jarða í Hraungerðishreppi, Villingaholtshreppi, Gaulverjabæjarhreppi, Stokkseyrarhreppi, Eyrarbakkahreppi og Sandvíkurhreppi, þar sem landslag leyfir áveitu, en fari þó eigi yfir þau svæði í Gaulverjabæjarhreppi, sem nota áveitu úr Þjórsá. Heimild þessi kemur til framkvæmda, þá er stofnað hefir verið áveitufjelag samkvæmt 3. gr. þessara laga og samþykkt fyrir það náð staðfestingu stjórnarráðsins.

2. gr.

Stofnkostnaður áveitunnar, að flóðgörðum meðtöldum, greiðist að $\frac{1}{4}$ hluta úr landssjóði, en að $\frac{3}{4}$ hlutum skal áveitan kostuð af eigendum jarða þeirra, sem áveitan nær til, með þeim nánari ákvörðunum, er lög þessi setja.

Til stofnkostnaður skal einnig telja aukningar og umbætur, sem nauðsynlegt þykir að gera á áveitunni, eftir að hún er tekin til notkunar, en eru stærri en svo, að fært þyki að reikna þær til viðhalds áveitunni.

Með stofnkostnaði áveitunnar skal og telja vexti og afborganir af áveituláni því, er ræðir um í 7. gr. þessara laga, á meðan framkvæmd verksins stendur yfir, og enn fremur afborganir af láninu 5 fyrstu árin eftir að áveitan er tekin til notkunar, ef afborgana er krafist af láninu þann tíma.

3. gr.

Jarðeigendur á áveitusvæðinu mynda með sjer áveitufjelag, og nefnist það Flóaáveitufjlagið.

Til þess að undirbúa stofnun áveitufjelagsins skulu í hverjum hreppi á áveitusvæðinu, samkvæmt 1. gr., kosnir 2 fulltrúar á lögmatum sveitarfundi. Skulu þeir svo í sameiningu kveðja alla jarðeigendur áveitusvæðisins, með nægum fyrirvara, til stofnfundar. Atkvæðisrjett til fjelagsstofnunar og á fjelagsfundum hefir sjerhver eigandi jarðar eða jarðarparts, sem áveitan nær til. Eigi einhver eða einhverjir þeirra heima utan áveitusvæðisins, geta þeir gefið öðrum umboð til þess að mæta á fundum fyrir sína hönd. Áveitufjlagið telst stofnað ef $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiða atkvæði með stofnum þess, en lögmatir er stofnfundur því að eins, að $\frac{3}{4}$ jarðeigenda sækir fundinn.

Nr. 68. Sæki ekki nógu margir stofnfund til þess að lögmætur sje, skal samt atkvæða 14. nóvbr. leitað um fjelagsstofnunina, og verði henni samþykkt $\frac{3}{4}$ fundarmanna, skal með sama hætti og getið var boðað til nýs stofnfundar innan 2 mánaða, og er fjelagsstofnunin löglega samþykkt á þeim fundi með atkvæði $\frac{3}{4}$ fundarmanna, án tillits til þess, hve margir sækja þann fund.

4. gr.

Fyrir stofnfund skulu fundarboðendur leggja frumvarp til áveitusamþykta. Gildir hún sem lög fyrir áveitufjelagið, þá er hún hefir náð samþykki fundarins og öðlast staðfestingu stjórnarráðsins. Í samþykkt skal kveða á um, að stjórn fjelagsins skipi 3 menn, er kosnir sjeu til 1 árs í senn, og 1 til vara fyrir hvern aðalmanna. Enn fremur skal greina störf fjelagsstjórnarinnar, rjettindi og skyldur fjelagsmanna, umsjón og viðhald áveitunnar og greiðslu kostnaðar, er af þessu leiðir. Skal og getið jarða þeirra allra, er veitan nær til.

Eigi verður samþykkt gerð, nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna greiði henni atkvæði í heild, en um einstök atriði hennar ræður afl atkvæða. Breytingar á samþykktinni, er síðar kunna að koma til á fundum áveitufjelagsins, verða eigi gerðar nema $\frac{3}{4}$ fundarmanna á lögmætum fjelagsfundi greiði atkvæði með þeim, og öðlist breytingin staðfestingu stjórnarráðsins.

5. gr.

Nú er samþykkt gerð, eins og fyrir er mælt í 4. gr., og send stjórnarráðinu til staðfestingar, og stjórnarráðinu þykir hún koma í bága við lög, grundvallarreglur laga eða rjett manna, og synjar það þá um staðfestingu, en skýrir stjórn áveitufjelagsins frá ástæðum fyrir neituninni. Skal þá stjórn áveitufjelagsins kveðja þegar til fundar í áveitufjelinu með nægum fyrirvara, og taka fjelagsmenn ákvarðanir um athugasemdir stjórnarráðsins og gilda þar um ákvæði 4. gr., þann veg að afl atkvæða ræður um einstakar breytingartillögur.

6. gr.

Ákveða má í samþykkt alt að 400 kr. sekt fyrir brot gegn henni, og renna sektir í sjóð áveitufjelagsins.

Með brot gegn samþykktinni skal fara sem almenn lögreglumál.

7. gr.

Til þess að standast stofnkostnað áveitunnar, án flóðgarða, að þeim $\frac{3}{4}$ hlutum, sem jarðeigendum ber að greiða, tekur áveitufjelagið peningalán, að svo miklu leyti sem með þarf, og nýtur til þess tilstyrks landsstjórnarinnar.

Landssjóði veitist heimild til þess að ábyrgjast lán þetta, sje það ekki tekið hjá landssjóði sjálfum, en hann skal trygður með veði í jörðum þeim á áveitusvæðinu, er áveitunnar njóta, ásamt mannvirkjum þeim, sem á jörðunum eru í notum ábúðarinnar, og eru eign jarðeigenda, þó svo, að laust sje, til frjálsra afnota jarðeigenda eða veðsetningar, sem svara $\frac{3}{5}$ hlutum virðingarverðs hverrar jarðeignar, samkvæmt mati áður en áveitufyrirtækið var hafið, sem landsstjórnin tekur gilt, en næst þar á eftir komi veðrjettur landssjóðs.

Með veðrjetti þessum skal einnig trygður viðhalds- og umsjónarkostnaður áveitunnar. Svo stendur hann og sem trygging fyrir því, að gerðir sjeu flóðgarðar á hinum einstöku jörðum, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.

8. gr.

Stjórn áveitufjelagsins jafnar niður áveitukostnaðinum (stofnkostnaðinum) á jarðir þær, er hlut eiga að máli — en það eru allar þær jarðir, er áveitan nær til —,

og skal við þá niðurfjöfnun aðallega farið eftir stærð þess áveitulands, er hverri jörð til- Nr. 68. heyrir, er reiknist þó aldrei meira en $\frac{3}{4}$ hlutar af stærð allrar jarðarinnar, með hæfilegu 14. nóvbr. tilliti til þess, ef einhverjar af jörðunum standa sjerstaklega að vígi um not áveitunnar.

Sje einhver áveitufjelagsmanna óánægður með niðurfjöfnun stjórnar áveitufjelagsins, getur hann skotið máli sínu til landsstjórnarinnar, er sker úr þrætunni til fullnaðar. Eftir að allur ágreiningur er þann veg útkljáður, staðfestir stjórnarráðið niðurfjöfnunina.

9. gr.

Stjórn áveitufjelagsins skal fyrir 1. október ár hvert gera áætlun um viðhalds- og umsjónarkostnað áveitunnar yfirstandandi ár. Með umsjónarkostnaði telst þóknun til fjelagsstjórnar og endurskoðenda. Kostnaði þessum jafnar áveitufjelagsstjórnin síðan niður á jarðir þær, sem áveitan nær til, eftir sama mælikvarða og stofnkostnaðinum samkv. 8. gr.

Áveitufjelagsstjórnin skal gera skrá yfir gjöld þessi, svo og afborganir þær og vexti af áveituláninu, sem hverri einstakri jörð ber að greiða eftir ítölu hennar í stofnkostnaði áveitunnar samkv. 8. gr. Eftir gjaldskrá þessari skal áveitufjelagsstjórnin innheimta árgjöldin í heild sinni hjá jarðeigendum fyrir 1. nóvember.

Reikningsár áveitufjelagsins er almanaksárið.

10. gr.

Lögtaksrjettur fylgir öllum þeim áveitugjöldum, sem greind eru í lögum þessum.

Innheimtist áveitugjöldin ekki frjáltslega eða með lögtaksgerð hjá skuldunaut, eða vanrækt er að gera flóðgarða á jörð samkv. 16. gr., skal gengið að tryggingarveðinu í jörð þeirri eða jörðum, er vanskilin eða vanrækslan stafar frá. Seljist jörð eigi á nauðungaruppboði því verði, að þessum veðskuldum sje fullnægt, skal landssjóður láta leggja sjer út jörðina, enda ber hann síðan sem jarðeigandi þær skyldur, sem á jörðinni hvíla, vegna áveitunnar.

11. gr.

Leiguliði á jörð, sem áveitan nær til, er skyldur, að viðlögðum ábúðarmissi, að standa jarðeiganda skil á umsjónar- og viðhaldskostnaði áveitunnar samkvæmt hinni árlegu niðurfjöfnun, svo og á fullum vöxtum af þeim $\frac{3}{4}$ hlutum stofnkostnaðarins, sem jarðeiganda ber að greiða samkv. 2. gr., og enn fremur vöxtum af þeim hluta andvirðis flóðgarðanna á jörðinni, sem eigandi hefir lagt fram samkv. 15. gr.

Viðtakanda jarðar í fardögum ber að inna af hendi nefnd leiguliðagjöld yfirstandanda árs.

12. gr.

Stjórn áveitufjelagsins annast allar framkvæmdir fyrir fjelagsins hönd milli funda. Skal hún með samþykki landsstjórnarinnar ráða umsjónarmann áveitunnar, er segir fyrir um notkun vatnsins og sjer um framkvæmd viðhaldsins.

Nánari ákvarðanir um verksvið umsjónarmannsins skulu greindar í samþykkt.

Landsstjórninni er heimilt eftirlit með því, að verkinu sje vel við haldið, eftir því sem hún telur nauðsyn á. Skal áveitufjelagsstjórn og umsjónarmanni skylt að hlíta fyrirskipunum hennar hjer að lútandi.

13. gr.

Aðalfund áveitufjelagsins skal halda fyrir miðjan febrúar ár hvert. Skal stjórn áveitufjelagsins boða til hans með 3 vikna fyrirvara í öllum hreppum á áveitusvæðinu, á sama hátt og boðað er til lögmætra sveitafunda.

Nr. 68. Á aðalfundi skal tekið fyrir:

14. nóvbr. 1. Stjórn áveitufjelagsins skýrir frá hag og framkvæmdum fjelagsins á umliðnu ári.
2. Lagðir fram til úrskurðar endurskoðaðir reikningar áveitunnar fyrir sama ár.
3. Kosin stjórn áveitufjelagsins og 2 endurskoðunarmenn reikninga.
4. Rædd og tekin ályktun um önnur mál, er áveituna varða.

Til aukafunda í fjelaginu skal boða með sama hætti og til aðalfundar.

14. gr.

Landsstjórnin annast undirbúning og framkvæmd áveitugerðarinnar, en leita skal samþykkis áveitufjelagsstjórnarinnar áður en tekið er tilboði um framkvæmd verksins eða ráðinn verkstjóri, ef verkið er framkvæmt á kostnað áveitufjelagsins beinlínis. Aðrar ráðstafanir sínar hjer að lútandi, svo sem um eftirlit með verkinu o. fl., ber landsstjórnin undir stjórn áveitufjelagsins, ef henni þykja ástæður til og atvik leyfa.

15. gr.

Jarðeigendum er skylt að láta gera nægilega flóðgarða á jörðum þeim er áveitunnar njóta, gegn $\frac{1}{4}$ tillagi úr landssjóði samkv. 2. gr. En mælingar fyrir flóðgarðana og leiðbeiningar um gerð þeirra skulu látnar landeigendum í tje á kostnað áveitunnar.

16. gr.

Vanræki jarðeigandi að láta gera flóðgarða á jörð sinni samkv. 15. gr., getur leiguliði látið gera þá. Þegar leiguliði fer frá jörðinni, skulu úttektarmenn meta, hversu mikið jörðin megi hækka í verði að varanlegu eftirgjaldi fyrir flóðgarðana, og fær þá leiguliði endurgoldinn kostnað sinn við gerð flóðgarðanna, þó ekki meira en svarar fimtánföldum eftirgjaldsauka þeim, sem metinn er.

Ef hvorki landsdrottinn nje leiguliði vill láta gera þá flóðgarða, sem nauðsynlegir þykja til þess, að áveitan komi að haldi, eftir áliti tveggja dómkvaddra, óvilhallra manna, getur áveitufjelagsstjórnin með samþykki landsstjórnarinnar gengið að jörðinni samkvæmt 10. gr.

17. gr.

Vilji einhverjir jarðeigendur á áveitusvæðinu eigi taka þátt í áveitunni eða kostnaði þeim, er af henni leiðir lögum þessum samkvæmt, skal stjórn áveitufjelagsins krefjast þess, að jörð sú, er um ræðir, sje tekin eignarnámi handa landssjóði, ef ekki næst samkomulag um, að jarðeigandi láti jörðina af hendi eða selji hana. Verði landssjóður eigandi slíkra jarða, gilda um skyldur þær, sem á þeim hvíla vegna áveitunnar, allar hinar sömu reglur og um jarðir einstakra manna eftir lögum þessum.

Til þess að meta jörð til eignarnáms samkvæmt því, sem hjer segir, dómkveður hjeraðsdómari, ef hann á eigi hlut í áveitunni, ella næsti hjeraðsdómari, 3 óvilhalla menn utan áveitusvæðisins.

Um mat þetta, og yfirmat, þurfi á því að halda, fer að öðru leyti eftir lögum nr. 65, 22. nóv. 1913, um vatnsveitingar, 18. og 20. gr.

18. gr.

Þegar samþykkt fyrir áveitufjlagið hefir náð staðfestingu stjórnarráðsins samkv. 4. og 5. gr., eru allir landeigendur og leiguliðar á því svæði, sem áveitunni er ætlað að ná yfir, skyldir til að leyfa landsafnot til mannvirkja þeirra, er áveituna snerta, svo sem land undir skurðina og að efni sje tekið úr landinu, hvort heldur er grjót eða önnur jarðefni, í fyrirhleðslur, garða, stíflugerðir eða umbúnað skurða o. s. frv., og yfirleitt að þola þær kvaðir, óhagræði eða takmörkun á afnotarjetti, sem áveituverkið hefir í för með

sjer. Fullar bætur fyrir landnám þetta og jarðrask m. m. greiðist eigendum þeirra jarða, Nr. 68. sem eigi geta haft not áveitunnar, en eigendum áveitujarða greiðist því að eins bætur, 14. nóvbr. að landnám og jarðrask á jörðum þeirra sje meira tiltölulega en á öðrum jörðum á áveitusvæðinu.

Bætur má ákveða með samkomulagi milli landeigenda og stjórnar áveitufjelagsins, en náist ekki samkomulag, skulu bætur metnar af 3 óvilhöllum mönnum, sem dómkvaddir skulu til þessa í eitt skifti fyrir öll fyrir alt áveitusvæðið. Um yfirmat fer eftir 20. gr. vatnsveitingalaganna frá 22. nóv. 1913.

19. gr.

Óski jarðeigandi, er þátt tekur í áveitunni, að greiða áveitukostnað sinn allan, annan en viðhalds- og umsjónarkostnað, eða nokkurn hluta hans fyrirfram í eitt skifti fyrir öll, skal honum það heimilt. Svo skal og leyft hlutaðeigendum, er þess æskja, að láta af hendi land, er áveitunnar nýtur, upp í áveitukostnaðinn, að einhverju eða öllu leyti, er sje svo stórt og þannig lagað, að á því megi reisa nýbýli, og skal fara um mat á því landi eftir ákvæðum 17. gr., en landssjóður eignast landið.

20. gr.

Um skifti á óskiftu landi, sem vatni er veitt á samkvæmt lögum þessum, fer eftir 6. gr. laga um vatnsveitingar frá 22. nóv. 1913.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amalíuborg, 14. nóvember 1917.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Sigurður Jónsson.